

Kursplan

Fakultetsnämnden för naturvetenskap och teknik
Institutionen för naturvetenskap

2LU08U Sex- och samlevnadsundervisning i skolan – skolpraktik och forskningsperspektiv, 7,5 högskolepoäng

Education on Sexuality and Interpersonal Relations - School Practice and Research Perspectives, 7.5 credits

Huvudområde

Biologi

Ämnesgrupp

Utbildningsvetenskap teoretiska ämnen

Nivå

Grundnivå

Fördjupning

G2F

Fastställande

Fastställd av institutionsstyrelsen vid Institutionen för naturvetenskap 2011-09-30

Kursplanen gäller från och med höstterminen 2011

Förkunskaper

Kursen är en fortbildningskurs för lärare, skolledare och personal inom elevhälsa med yrkesexamen.

Förväntade studieresultat

Efter genomgången kurs förväntas deltagaren kunna:

- Beskriva, tillämpa och problematisera didaktiska perspektiv på undervisningen i sexualitet och samlevnad med fokus på ämnesintegration och ämnesövergripande arbete.
- Redogöra för och kritiskt reflektera över historiska, kulturella och samhällsliga perspektiv på sexualitet och kön.
- Problematisera skolans undervisning i sexualitet och samlevnad utifrån biologiska och kulturella synsätt på kropp.
- Redogöra för och kritiskt reflektera över teorier om kön i relation till barns och ungas livssituation.

Innehåll

Kursens övergripande syfte är att skapa en likvärdig undervisning med hög kvalitet i sexualitet och samlevnad på Sveriges grund- och gymnasieskolor.

I kursen studeras teorier kring och synsätt på kön och sexualitet med relevans för undervisningen i sexualitet och samlevnad. Detta innefattar även frågor som rör homo-

och bisexualitet samt könsöverskridande identitet. I kursen problematiseras traditionella biologiska texter om kropp och sexualitet.

Kursen behandlar såväl hur sexualitet och samlevnad kan integreras i olika ämnen utifrån kurs- och ämnesplaner som hur skolan och arbetslaget kan arbeta ämnesövergripande i verksamheten i enlighet med läroplanerna. Kursdeltagarens yrkeskunskap ligger till grund för kursen som syftar till vidareutveckling av yrkesrollen och verksamheten genom bland annat reflektion kring egna föreställningar och normer inom kunskapsområdet.

Undervisningsformer

Kursen innehåller föreläsningar, workshops, litteratur- och examinerande seminarier. Kursdeltagarna arbetar med uppgifter, läser artiklar och böcker samt kommunicerar med andra kursdeltagare. Arbetsuppgifterna utgår från innehållet i kursen samt från förhållandena i den egna verksamheten.

Att delta i kursen innebär en kontinuerlig reflektion och diskussion om de frågor som behandlas och kontakt med andra kursdeltagare och lärare. Kommunikationsformerna anpassas efter kursens utformning.

Examinationsformer

Kursen bedöms med betygen Underkänd eller Godkänd. Examination kan ske i form av seminarier, skriftliga och/eller muntliga tentamina, skriftliga och/eller muntliga redovisningar samt aktivt deltagande i obligatoriska övningar.

Kursvärdering

Efter avslutad kurs genomförs en kursvärdering som sammanställs skriftligt och återkopplas till studenterna. Sammanställningen redovisas för aktuella institutionsorgan och för berört programråd, samt arkiveras av kursansvarig institution.

Övrigt

Rektor ska godkänna ansökan till kursen. Arbetsgivaren åtar sig att frilägga kursdeltagarna från den ordinarie verksamheten de antal dagar som krävs för att kursen ska kunna genomföras.

Kursdeltagarna ska ha tillgång till dator med Internetuppkoppling och ha en vana vid Internet.

Kurslitteratur och övriga läromedel

Obligatorisk litteratur

I ett kompendium kommer det att finnas utdrag från Pedersen, Willy (2005). *Nye seksualiteter* och Haug, Egil, Sand, Olav & Sjaastad, Øystein V. (1993). *Människans fysiologi*. Kompendiet som är speciellt framtaget för denna kurs distribueras kostnadsfritt vid det första kurstillfället.

Även antologin *Hela livet: 50 år med sex- och samlevnadsundervisning och Granskning av material, i huvudsak metodböcker, som används i undervisningen om sexualitet och samlevnad i grundskola och gymnasieskola* kommer att delas ut kostnadsfritt vid det första kurstillfället.

Kurslitteraturen omfattar cirka 1000 sidor. Av dessa hämtas 600-700 sidor bland den obligatoriska kurslitteraturen och övriga sidor är valbara.

Om teorier kring kön och sexualitet

Magnusson, Chris & Häggström-Nordin, Elisabet (red.) (2009). *Ungdomar, sexualitet och relationer*. 1. uppl. Lund: Studentlitteratur. 376 s.

Pedersen, Willy (2005). *Nye seksualiteter*. Oslo: Universitetsforlaget. (Utdrag: s. 15-43, 28 s. översikt av olika teoretiker. Finns i kompendium.)

Om undervisningens innehåll/budskap

Bolander, Eva (2009). *Risk och bejakande: sexualitet och genus i sexualupplysning och sexualundervisning i TV*. Diss. Linköping: Linköpings universitet, 2009. 221 s. (50 sidor; s. 68-98 *Sexuellt överförbara infektioner – en heterosexuell angelägenhet*; s. 180-199 och avslutande diskussion, s. 180-199.) Tillgänglig på Internet: <http://liu.diva-portal.org/smash/record.jsfsearchId=1&pid=diva2:207427>

Bäckman, Maria (2003). *Kön och känsla: samlevnadsundervisning och ungdomars tankar om sexualitet*. Diss. Stockholm : Univ., 2003. 238 s.

Haug, Egil, Sand, Olav & Sjaastad, Øystein V. (1993). *Människans fysiologi*. 1. uppl. Stockholm: Liber utbildning. 526 s. (Valda delar, cirka 30 s. Finns i kompendium.)

Martinsson, Lena & Reimers, Eva (red.) (2008). *Skola i normer*. Malmö: Gleerup. 174 s.

Om sex- och samlevnadsundervisningens historia

Centerwall, Erik (2005). ”Med moralen som styrmedel” och ” Obligatorisk sexualundervisning – perspektiv på tre handledningar” s. 25-33 och s. 35-45 i Myndigheten för skolutveckling (2005). *Hela livet: 50 år med sex- och samlevnadsundervisning*. Stockholm: Myndigheten för skolutveckling. 235 s. Tillgänglig på Internet: <http://www.skolverket.se/publikationer?id=2081>

Om undervisningsmetoder, pedagogens roll och förhållningssätt

Brookfield, Stephen D. (1995). *Becoming a critically reflective teacher*. San Francisco: Jossey-Bass. (Valda delar, cirka 20 s.)

Forsberg, Margareta (2000). *Ungdomar och sexualitet: en kunskapsöversikt år 2005*. Stockholm: Folkhälsoinstitutet. 158 s. Tillgänglig på Internet: <http://www.fhi.se/sv/Publikationer/Alla-publikationer/Ungdomar-och-sexualitet/>

Kindeberg, Tina (2001). ”Utdrag som bygger på avhandlingen Undervisningens möjligheter att förändra elevers tänkande. Exemplet aids och sex.” i Svederberg, Eva, Svensson, Lennart & Kindeberg, Tina (red.) (2001). *Pedagogik i hälsofrämjande arbete*. Lund: Studentlitteratur.

Eller Kindeberg, Tina (2005). ”Pedagogik och retorik bör gifta sig med varandra”, i Myndigheten för skolutveckling (2005). *Hela livet: 50 år med sex- och samlevnadsundervisning*. Stockholm: Myndigheten för skolutveckling. 235 s. Tillgänglig på Internet: <http://www.skolverket.se/publikationer?id=2081>

Wester Maria (2009). *Granskning av material, i huvudsak metodböcker, som används i undervisningen om sexualitet och samlevnad i grundskola och gymnasieskola*. Skolverket. Endast som PDF-fil. 13 s. Tillgänglig på Internet: <http://www.skolverket.se/publikationer?id=2245>

Om skolors kvalitetsarbete och ämnesövergripande arbete

Nilsson, Agneta (2005). ”Sexualitet och samlevnad” – ämnesövergripande!?” s. 201-216 i Myndigheten för skolutveckling (2005). *Hela livet: 50 år med sex- och samlevnadsundervisning*. Stockholm: Myndigheten för skolutveckling. 235 s. Tillgänglig på Internet: <http://www.skolverket.se/publikationer?id=2081> (boken delas ut kostnadsfritt till alla kursdeltagare).

Skolverket (2000). *Nationella kvalitetsgranskningar 1999: skolors arbete mot*

mobbing och annan kränkande behandling: sex- och samlevnadsundervisningen : undervisningen om tobak, alkohol och andra droger. Stockholm: Statens skolverk. 165 s. Tillgänglig på Internet: <http://www.skolverket.se/publikationer?id=605>

Referenslitteratur

Historiska perspektiv

Bergheim, Åsa (2008). "Sexualdebattens århundrade" i Christensson, Jakob (red.) *Signums svenska kulturhistoria. Det moderna genombrottet.* Stockholm: Signum.

Foucault, Michel (2002). *Sexualitetens historia. Band 1. Viljan att veta.* Göteborg: Daidalos. 158 s.

Frykman, Jonas (1993). *Horan i bondesamhället.* [Ny utg.] Stockholm: Carlsson. 243 s.

Hedlin, Maria (2006). *Jämställdhet, en del av skolans värdegrund.* 1. uppl. Stockholm: Liber. 125 s.

Lennerhed, Lena (1994). *Frihet att njuta: sexualdebatten i Sverige på 1960-talet.* Diss. Stockholm: Univ. 319 s.

Nilsson, Agneta (2008). "Undervisning om sexualitet och samlevnad – motiven har förändrats över tid" i *Vägval i skolans historia.* Årgång 8. Nr 4. Tillgänglig på Internet: <http://www.skolverket.se/content/1/c6/01/52/51/Artikel%20ur%20V%E4gval.pdf>

Norrhem, Svante, Rydström, Jens & Markusson Winkvist, Hanna (2008). *Undantagsmänniskor: en svensk HBT-historia.* 1. uppl. Stockholm: Norstedts akademiska förlag. 222 s.

Sandström, Birgitta (2001). *Den välplanerade sexualiteten: frihet och kontroll i 1970-talets svenska sexualpolitik.* Diss. Stockholm: Univ., 2001. (Historiskt avsnitt. "Kontinuitet och förändring i sexualpolitiken 1935-1970" 19 s.)

Böcker som berör sexualitet, kön, klass, etnicitet

Ambjörnsson, Fanny (2004). *I en klass för sig: genus, klass och sexualitet bland gymnasietjejer.* Diss. Stockholm: Univ., 2004. 361 s.

Forsberg, Margareta (2005). *Brunetter och blondiner: om ungdom och sexualitet i det mångkulturella Sverige.* Diss. Göteborg: Göteborgs universitet, 2005. 307 s.

Hammarén, Nils (2008). *Förorten i huvudet: unga män om kön och sexualitet i det nya Sverige.* Diss. Göteborg: Göteborgs universitet, 2008. 366 s.

Hedlin, Maria (2010). *Lilla genushäftet 2.0: om genus och skolans jämställdhetsmål.* Uppdaterad och omarb. version Växjö: Institutionen för pedagogik, psykologi och idrottsvetenskap, Linnéuniversitetet. Tillgänglig på Internet: <http://www.skolverket.se/sb/d/2690/a/17942>

Johansson, Ella.(2001). "Fjära pojkar? Pilska flickor?" i Ekenstam, Claes, Johansson, Thomas & Kuosmanen, Jari (red.). *Sprickor i fasaden: manligheter i förändring: en antologi.* Hedemora: Gidlund.

Undervisning i sexualitet och samlevnad

Brade, Lovise (2008). *I normens öga: metoder för en normbrytande undervisning.* Stockholm: Friends. 212 s. + 1 CD-ROM.

- Centerwall, Erik (2000). *"Kärlek känns! förstår du": samtal om sexualitet och samlevnad i skolan: ett referensmaterial från Skolverket*. 2. uppl. Stockholm: Statens skolverk. 155 s.
- Dahlöf, Annamaria (2010). *Sexualkunskap*. 1. uppl. Stockholm: UR i samarbete med RFSU
- Forsberg, Margareta (2007). *Ungdomars sexuella hälsa: internationella kunskapssammanställningar och svenska erfarenheter av förebyggande arbete*. Stockholm: Socialstyrelsen. 58 s. Tillgänglig på Internet: <http://www.socialstyrelsen.se/NR/rdonlyres/CE22C3DE-A1D3-405A-835F-538EC463DA77/8694/200712335.pdf>
- Höglund, Carl-Magnus, Reuterstrand, Siri & Wigerfelt, Christer (red.) (2007). "Blommor och bin år 2007". Stockholm: Krut. Serie: *Krut: kritisk utbildningstidskrift*, 0347-5409; 125 (1/2007). 95 s. (Ett temanummer om sexualitet och samlevnad).
- Laack, Stefan (2002). *Kukkunskap: (kukker: utväxt på trädstam): en skrift om mannens kön*. Stockholm: Riksförb. för sexuell upplysning (RFSU).
- Löf, Camilla (2011). *Med livet på schemat: om skolämnet livskunskap och den riskfyllda barndomen*. Diss. Lund : Lunds universitet, 2011. Tillgänglig på Internet: <http://dspace.mah.se/handle/2043/11630>
- Löfberg, Cecilia (2008). *Möjligheternas arena?: barns och ungas samtal om tjejer, killar, känslor och sexualitet på en virtuell arena*. Diss. Stockholm: Stockholms universitet, 2008. 173 s. Tillgänglig på Internet: <http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:su:diva-7678>
- Löfgren-Mårtenson. (2009). "Man kramas mest!". Sexualitet och unga med intellektuella funktionshinder" i Magnusson, Chris & Häggström-Nordin, Elisabet (red.). *Ungdomar, sexualitet och relationer*. 1. uppl. Lund: Studentlitteratur.
- Nevin, Tina, Knöfel Magnusson, Anna & Andersson, Maria (2002). *Fittfakta: (fitja: våt ängsmark, strandäng): en skrift om kvinnans kön*. Stockholm: Riksförb. för sexuell upplysning (RFSU).
- Nilsson Agneta (2005). "Samtalet i skolan – om metoder och etik" s. 109-124 i *Hela livet: 50 år med sex- och samlevnadsundervisning*. Stockholm: Myndigheten förskolutveckling. Tillgänglig på Internet: <http://www.skolverket.se/publikationer?id=2081>
- Nordenmark, Love (2011). *Sex och samlevnad i skolan*. Stockholm: Norstedt.
- Røthing, Åse (2011). *Sex och samlevnad: perspektiv på undervisning*. Lund: Studentlitteratur.
- Sandström, Birgitta (2005). *När olikhet föder likhet: hur ämnesövergripande kunskapsområden formas och tar plats i skolans praktik*. Lund: Studentlitteratur. 135 sid. Finns att beställa elektroniskt på: http://www.elib.se/ebook_detail.asp?id_type=ISBN&id=9144060173
- Söderpalm-Berndes, Cecilia (red.) (2008). *Sex & samlevnad: ur ett biologiskt perspektiv*. 1. uppl. Stockholm: Liber.
- Trondman, Mats (2003). *Kloka möten: om den praktiska konsten att bemöta barn och ungdomar*. Lund: Studentlitteratur. 205 s.

Pornografi, Internet med mera

Bergström, Maria (2006). *Koll på porr [Elektronisk resurs]: skilda röster om sex, pornografi, medier och unga.* (2006). Stockholm: Medierådet. 157 s. Tillgänglig på Internet: http://www.medieradet.se/upload/kall_pa_porr.pdf

Löfgren-Mårtenson, Lotta & Månsson, Sven-Axel (2006). *"Sex överallt, typ!": om unga och pornografi.* Stockholm: Gothia. 172 s.

Olsson, Hanna (2005). "Men hur mår du egentligen?" s. 61-68 i *Hela livet: 50 år med sex- och samlevnadsundervisning.* Stockholm: Myndigheten för skolutveckling. Tillgänglig på Internet: <http://www.skolverket.se/publikationer?id=2081>

Om hedersproblematik

Darvishpour, Mehrdad, Lahdenperä, Pirjo & Lorentz, Hans (2010). *Hedersrelaterad problematik i skolan: en kunskaps- och forskningsöversikt.* Stockholm: Fritze. Tillgänglig på Internet: <http://www.regeringen.se/sb/d/108>

Hedersrelaterat våld och förtryck: en kunskaps- och forskningsöversikt. 1. uppl. (2010). Upp-sala: Nationellt centrum för kvinnofrid (NCK). Tillgänglig på Internet: <http://kunskapsbanken.nck.uu.se/nckkb/nck/publik/fil/fulltext/145>

Bremer, Sevil, Brendler-Lindqvist, Monica & Wrangsjö, Björn (2006). *Ungdomar och hedersrelaterat våld: om transkulturellt behandlingsarbete.* Stockholm: Rädda barnen. 240 s.

Lindstedt Cronberg, Marie (2005). "Dagens hedersmord kontra nordiska kvinnors historia: från 1600-talet till 1900-talet" s. 189-206 i Johansson, Kenneth (red.). *Hedersmord: tusen år av hederskulturer.* Lund: Historiska media. Tillgänglig på Internet: <http://www.hist.lu.se/hist/forskning/Hedersmord%20inlaga.pdf>

Nilsson, Agneta (2011). *Hedersrelaterat våld och förtryck: skolans ansvar och möjligheter.* Stockholm: Skolverket. Tillgänglig på Internet: <http://www.skolverket.se/publikationer?id=2493>